ABDÜLHÂLIK GONCDÜVÂNÎ

Evliyânın önderlerinden, İslâm âlimlerinin büyüklerindendir. Babası Abdülcemîl, âlim ve ârif bir kimse olup, Malatyalı idi. İmâm-ı Mâlik hazretlerinin soyundandır. Zâhirî ve bâtınî ilimlerde üstün olup, müşkülü olanlar ona başvururdu. Hızır aleyhisselâm ile görüşür, sohbet ederlerdi. Birgün Hızır (aleyhisselâm) kendisine: “Senin sâlih bir erkek evlâdın olacak, ismini Abdülhâlık koyarsın!” buyurdular. Çocuk doğmadan Abdülcemîl (radıyallahü anh) Buhârâ’ya göç etti. Goncdüvân kasabasına yerleşti. Abdülhâlık Goncdüvânî orada doğdu. Çocukluğunu burada geçirdi. Yine burada 575 (m. 1179) târihinde vefât etti.

Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri, ilim öğrenmek için, beş yaşında iken Buhârâ’ya gönderildi. Buhârâ’nın büyük âlimlerinden Hâce Sadreddîn’den (radıyallahü anh) Kur’ân-ı kerîm ve tefsîrini öğrenmeye başladı. Okuma esnasında “Rabbinize tezarrû’ ederek ve gizli duâ ediniz” (A’râf-55) meâlindeki âyet-i kerîmeye gelince hocasına; “Efendim! Bu “gizli”den murâd edilen nedir? Kalb ile yapılan zikrin aslı nedir?

Eğer zikir ve duâ, aşikâr (açıktan, sesli olarak), dil ile olursa riyadan korkulur. Araya riya girerse, hakkı ile (lâyık olduğu şekilde) zikir edilmemiş olur. Şayet kalb ile zikretsem, “Şeytan insanın damarlarında kan gibi dolaşır” hadîs-i şerîfi gereğince, şeytan bu zikri duyar. Ne yapacağımı bilemiyorum, bu müşkülümü halletmenizi istirhâm ederim, efendim!” diye arz etti. Hocası, büyük âlim Sadreddîn hazretleri, bu yaştaki bir çocuğun kendisinin bile anlıyamadığı böyle bir suâl sorabilmesine hayret etti, hayran kaldı. Cevâb olarak, “Evlâdım! Bu mes’ele, kalb ilimlerinin bir konusudur. Allahü teâlâ nasîb ederse, sana bu ilimleri öğretebilecek bir üstada kavuşturur. Kalb ile zikri ondan öğrenirsin, böylece bu müşkülün halledilmiş olur” buyurdu. Abdülhâlık Goncdüvânî (radıyallahü anh) bu işâret üzerine, mes’elelerini halledecek o büyük zâtı beklemeye başladı. Birgün Hızır aleyhisselâm yanına geldi. Ona, Allahü teâlâyı gizli ve açık zikretme, anma yollarını öğretti ve onu ma’nevî evlâtlığa kabûl edip, “Kalbinden “La ilahe illallah, Muhammedün Resûlullah” Kelime-i tayyibesini şöyle şöyle zikredersin!” diye ta’rîf etti. Abdülhâlık hazretleri de, ta’rîf üzere, bu mübârek Kelime-i tevhîdi sessiz olarak, kalben söylemeğe başladı. Bunu, kendisine bir ders olarak kabûl etti. Bu hâl, kendisinin ma’nevî makamlarda pekçok yükselmesine sebep oldu.

Abdülhâlık Goncdüvânî (radıyallahü anh) buyurdu ki: “Yirmiiki yaşında idim. Hızır aleyhisselâm beni, Mâverâünnehr’de yaşayan büyük âlim ve velî Yûsuf-i Hemedânî hazretlerine gönderdi. Ondan tam istifâdeye kavuştum.”

Bu sebeple, Abdülhâlık Goncdüvânî hazretlerinin sohbette üstadı Yûsuf-i Hemedânî (radıyallahü anh), zikir tâlim hocası da Hızır (aleyhisselâm) idi.

Abdülhâlık Goncdüvânî (radıyallahü anh) beş vakit namazını Kâ’be-i muazzamada kılar, tekrar Buhârâ’ya dönerdi. Bir Aşure günü talebelerine ders veriyordu. Evliyâlık hallerini anlatıyordu. Görünüşü müslüman kıyâfetinde olan bir genç kapıdan girip, talebelerin arasına oturdu. Abdülhâlık hazretleri arada sırada o gence bakıyordu. Bir müddet onun sohbetini dinleyen genç. “Efendim! Resûlullah (aleyhisselâm) “Mü’minin firâsetinden korkunuz. Çünkü o, Allahın nûru ile bakar” buyuruyor. Bu hadîs-i şerîfin sırrı nedir?” diye sordu. Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri, “Sırrı şudur ki; belindeki zünnârını (hıristiyanların ibâdette bellerine bağladıkları ve ucunda haç asılı parmak kalınlığında yuvarlak ip) kesip çıkar ve müslüman olmakla şereflen!” buyurdu. Genç i’tirâz edip, “Allahü teâlâya sığınırım, benim belimde zünnâr mı var?” deyince, Abdülhâlık (radıyallahü anh) bir talebesine işâret etti. Talebe, o gencin üzerindeki hırkasını çıkarınca, belinde zünnâr bağlı olduğu görüldü. Bu hâdise karşısında genç, çok mahcûb oldu. Ne yapacağını şaşırdı. Kalbinde İslâmiyete karşı bir sevgi meydana geldi. Abdülhâlık Goncdüvânî hazretlerine muhabbet, sevgi duymaya başladı. Böylece evliyânın, Allahü teâlânın nûruyla baktığının ne demek olduğunu çok iyi anladı. Kelime-i şahadet getirip müslüman olmakla şereflendi. Sâdık talebelerinden oldu. Bunun üzerine Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri talebelerine dönerek buyurdu ki, “Ey dostlar! Gelin biz de ahde uyalım, zünnârımızı keselim, imân edelim. Şöyle ki, bu genç maddî zünnârı kesti, biz de kalbe âid zünnârı keselim. O da, kibr ve gurûrdur. Bu genç, af dileyenlerden oldu; biz de affa mazhar olalım” buyurdu. Dostlar arasında şaşılacak hâller göründü. Hazreti Hâcenin ayaklarına düştüler, tövbelerini yenilediler. Hep birlikte tövbe ettiler ve kalblerinin Allahü teâlâdan başka bir şeye bağlılıkları kalmadı.

Birgün huzûruna bir kimse gelip, “Eğer Allahü teâlâ beni Cennet ile Cehennem arasında muhayyer kılsa, ben Cehennemi seçerim. Zira bütün ömrümde nefsimin arzusu üzerine amel etmedim. O halde Cennet nefsin muradıdır. Cehennem ise, Allahü teâlânın muradıdır” dedi. Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri bu sözü red ederek, “Kulun seçme hakkı yoktur. Her nereye git derlerse oraya gideriz. Nerede

kalın derlerse orada kalırız. Kulluk budur. Senin dediğin kulluk değildir” buyurdu. O kimse de, “Efendim! Tasavvuf yolunda bulunan kimseye şeytân yaklaşabilir mi?” diye sordu. Tasavvuf yoluna yeni gelmiş bir talebe, nefsini emmâre olmaktan kurtaramamış ise, birşeye Öfkelendiği zaman şeytan ona yaklaşabilir. Şayet nefsi mutmainne derecesine çıkmış ise, o kimsede öfkelenmek yerine, gayret hâsıl olur. Her ne zaman gayret etse, şeytan ondan kaçar. Bu kadar sıfat o kimseye kâfidir. Yeter ki, Hakka yönelsin. Allahü teâlânın Kitabına ve Resûlünün sünnetine sarılsın. Bu iki nûr arasında tasavvuf yolunda yürüsün” buyurdu.

Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri, Allahü teâlânın indinde duâsı makbûl olan kimselerden idi. İnsanlar ve cinler onun duâsına kavuşmak için, uzak yerlerden bile gelirlerdi. Birgün Abdülhâlık Goncdüvânî’nin (radıyallahü anh) huzûruna uzak yerden bir misâfir, biraz sonra da yanlarına, güzel sûretli, temiz giyimli bir genç geldi Abdülhâlık hazretlerinden düâ isteyip hemen ayrıldı. Misâfir, “Efendim! Bu gelen genç kimdi acaba? Gelmesi ile gitmesi bir oldu” dedi. O da, “Bizi ziyârete gelip duâ istiyen bir melek idi” buyurdu. Misâfir hayret etti ve “Efendim! Son nefeste îmân selâmeti ile gidebilmemiz için bize de duâ buyurur musunuz?” diye arzuda bulundu. Bunun üzerine Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri, “Her kim farzları eda ettikten sonra duâ ederse, duâsı kabûl olur. Sen, farz olan ibâdeti yaptıktan sonra duâ ederken bizi hatırlarsan, biz de seni hatırlarız. Bu durum hem senin, hem de bizim için duânın kabûl olmasına vesîle olur” buyurdu. (Allahü teâlâ, Resûlullahın ve evliyâsının duâsını kabûl edeceğini Kur’ân-ı kerîmde bildirmektedir. Nitekim hadîs-i şerîfte, “Saçları dağınık ve kapılardan kovulan öyle kimseler vardır ki, bir şey için yemîn etseler, Allahü teâlâ, onları doğrulamak için o şeyi yaratır” buyuruldu. Allahü teâlâ sevdiği kullarını yalancı çıkarmamak için, yemîn ettikleri şeyleri bile yaratınca, duâlarını elbet kabûl buyurur. Allahü teâlâ mü’min sûresinin altmışıncı âyetinin meâlinde, “Bana duâ ediniz! Duânızı kabûl ederim” buyurdu. Duâların kabûl olması için şartlar vardır. Bu şartları taşıyan duâ elbet kabûl olunur. Herkes bu şartları bir araya getiremediği için, duâlar kabûl olmuyor. Bu şartları yaptıklarına güvenilen âlimlerin, velilerin duâ etmeleri için, onlara yalvarmak şirk olmaz. Allahü teâlâ, sevdiklerinin rûhlarına işittirir. Onların hatırı için istenileni yaratır. Onların rûhları diri iken de, öldükten sonra da, Allahü teâlânın verdiği kuvvet ile ve izni ile dirilere yardım ederler. Böyle inanarak evliyâdan yardım istemek, Allahü teâlâdan başkasına tapınmak olmaz. Allahü teâlâya tapınmak, O’na inanmak, O’ndan istemek olur.

Abdülhâlık Goncdüvânî hazretleri, Vasıyyetname risalesinde ma’nevî oğulları Hâce Evliyâyı Kebîr’e buyurdular ki: “Sana vasıyyet ederim ey oğul ki; her hâlinde ilim, edeb ve takvâ üzere ol! İslâm âlimlerinin kitaplarını oku! Fıkıh ve hadîs öğren! Câhil tarikatçılardan sakın! Şöhret yapma! Şöhretde âfet vardır. Aslandan kaçar gibi câhillerden kaç! Bid’at sahibi sapıklar ile ve dünyâya düşkün olanlar ile arkadaşlık etme! Helâlden ye! Çok gülme! Kahkaha ile gülmek gönlü öldürür. Herkese şefkat ve merhamet et! Kimseyi hakîr görme! Kimse ile münâkaşa, mücâdele etme! Kimseden bir şey isteme! Tasavvuf büyüklerine dil uzatma! Onları inkâr eden felâkete düşer. Mayan fıkıh, evin mescid olsun!”

Tasavvufta meşhûr olan (onbir temel kelime), Abdülhâlık Goncdüvânî’nin sözlerindendir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Reşâhat sh. 25

2) Câmi’-il-kerâmât-il-evliyâ cild-2, sh. 50

3) Kâmûs-ül-a’lâm cild-4, sh. 3066

4) İrgam-ül-mürîd sh. 51

5) Behcet-üs-seniyye sh. 13

6) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 972

7) Rehber Ansiklopedisi cild-1, sh. 28

8) Menâkıb-ı Abdülhâlık Goncdüvânî, Fadlullah bin Rüzbehân İsfehânî. Yahyâ Tevfîk kısmı No. 190

9) Risale fî âdâb-ı tarikatı li-Hâce Abdülhâlık Goncdüvânî

Yahyâ Tevfîk kısmı. No: 190